

Porin Tuorssimiehen verkholäylo.

kirj. V. Luho 1952.

Porin verkkolöytö.

Lokakuussa v. 1950 löysi maanv. Alpo Nyman Porin maalaiskunnan Tuorsniemestä omista maansa Lähdepuro nimiseen tilan maalla rimäsi ojan kaivauksessa noin 1.2 m syvällä joukon kaarnakohoja. Niitä löytyi n. 10-20 m:n matkalla jalkien ojan pohjaa n. 1 m:n mullalla kappaleilla. Marraskuussa samana vuonna kävi allekirjoittanut löytöpaikalla ja kopi maan omistajan kanssa tarkempia tutkimuksia suorittamaan seuraavan kesän, mikä sitten tapahtuikin ojalta 8.6. - 12.6.57. Jamalla käynnillä sain myös tietää, että paikka kaarnakohoja, oli ojan pohjasta löytyneet myös pieniä pöytä jalkia sormen vahvuista puita, mikä oli kuitenkin kuivuneena kutsuneet kokoon ja hajonneet. - Tarkoitus oli ottaa löytöpaikalta suotuisalla maan näyte sarja kohoja ikäsuhteita geologisesti ajoituskeinoja käyttäen, mikä siinä oli suorittava hiekkaisen maaperän ja roudan taltia, mikä tyydyttävä laadilla liikkuu maan ojan reunasta näytteet löytötasoon asti. Tuloksena oli epä tyydyttävä näyte sarja, jonka avulla oli vaikea löytää tarkempaa iätä, vaan oli jätävä odottamaan seuraavan kesän kaivauksituloksia. - Loka - marraskuun löydökset on luettelolla numerolla KM 12715:1-43.

*

Löytöpaikka sijaitsee siis Porin maalaiskunnan Tuorsniemen kylässä Lähdepuro nimiseen tilan maalla, Porin kaupungista (sillalla) n. 7.5 km linnuntietä lounaaseen, lähtien seuraavaan venäkkäisen topografikarttaan ⊕:llä merkityllä kohdalla (liite 1). Paikalla on pieni ympäristön tasainen, mistä johtaa vain kapea aukko Latto mereen (vt. liitteet 7 ja 8). Laaksoon josta on tasainen (vt. liite 9) ja siinä ympäröivät matalat hiekkat, joihin kuuluu, mistä hajanane kokoon useampia metreja laaksoon

potjase ylempiä.

Täältä avattiin kaksi kaivausaluetta: alue I (pääkaivaus), 4x6 m, latto mereen viitaavan viimäriogan eteläpuolella, ja alue II (kokeikaivaus), ogan pohjoispuolella, 3x4 m (liite 2). Pääkaivausalueella oli maakerrosjärjestys seuraavanlainen: ylhäällä n. 20 cm turvetta, sitten n. 16 cm lijuua ja sen alla n. 94 cm vahva hiikka kerros, minkä erottä alennia olevasta saveesta ohut, pariin senttimetrin vahvuinen sora-kerros. - Hiikka oli hienorakuita, kiveä ja siinä oli pienien väh-maattojen päällä ohuita pariin senttimetrin vahvuista savi-maattia ker-roksia sora-morassa aivanossa. Hiikka kerros oli toinen saraan kerrallista, siinä siis vuorottelivat hiikka- ja savi-kerrokset, ed-disten ollessa säännöllisessä monta kertaa vahvempia kuin jälkimmäiset.

Kuva 2, Dierstein

Ensimmäiset löydökset, kaarna kotoja, ilmestyivät näkyville 1.05 - 1.10 m syvyydessä ja oli niitä n. 25 cm paksu kerros 1.30 m:n syvyyteen asti. Löydökset olivat siis hiikka-kerroksissa alaosassa ahoi-jien olluun potjaseven päällä olevassa soraassa, ne on luokiteltu nu-merolla KM 12915:1-693. Ennen osa löydöksiä on kaarna kotoja ja ne otettiin tällain neljänä kerroksena. Ensimmäisessä kerroksessa niitä oli 113 kpl. (liite 3), toisessa 207 kpl. (liite 4), kolmannessa 149 kpl. (liite 5) ja neljännessä eli alimmassa 127 kpl. (liite 6), yh-tymä siis 596 kpl. Kaarna kotoja, - kotoit olivat hajallaan siten siten yli koko pääkaivausalueen pinnasta mulla mitään määrää tyypistä ryhmittymistä tai ryhmittymisiä, lukuun otta mulla enin-mäisiä löydöskerrosta, missä ne muodostivat pinnassa II-III:1 selvän rivin, joka oli n. 2 m pitkä, ja missä oli nelisen kymmentä kotoa viisi vieressä (liite 3). - kuten löydösten levini-muunnoksesta näkyy oli kotoja eniten kaivausalueen I itäosassa, lähellä aukhoa minkä yhdistä "ympäriokoon" latto mereen; myös maa riittää jonkin verran tähän suuntaan.

Kuva 3, Dierstein

Kuva 4, Dierstein

Päätä kaarna kotoja, saatiin kaivausalueella tällain myös

kolmissäikeistä niinipaulaa (siite 11), verkon jättäiti ja sotmuryä,
 1 iokokoineen kalanpikama (lohienko?), ³ hylkeeseen ¹ luntä, pieniä
 punpuitkkoja ja kappale hyvri otuilla kaitaa puvhittaa. Lisäksi
 olittin kaurauksen pohja kerroksista neljä myrkin kotoista mukula-
 kiveä, jotka ovat voineet olla verkon pannoitvia. Niitä oli kaurausalueen
 pohjassa enemmänkin, mutta kun tämä kerros oli pumittuun kivistä,
 niin oli vaikea ratkaista, mitkä niistä olivat pannoitvia, mitkä suon-
 tainti sora kerroksen kumuluva.

Kaurausalueella II saatiin tällisen 22 kaarnakokoa. Täältä ei
 kaurasta suoritettu loppuun asti, vaan oli tarkoitukseksi vain tode-
 ta ulottumko "verkkoalaja" sinne asti.

Käydösalue on siis paikalla ainakin 10 metriä leveä ja m. 20m
 pitkä ja on siitä tähän mennessä saatu kansallismuseon kokoel-
 miin 703 kaarnakokoa, (Alpo Nymanin ja ahtekijointaneen toka-
 (1950) löydämiä 42 kpl., ennen kaurasta ojan pientareilla ja
 ojan pohjasta kerättyjä 43 kpl., kaurausalueella I 596 kpl., kauraus-
 alueella II 22 kpl.) Näiden lisäksi niitä on löytynyt löytöjen kerä-
 män mukaan yksityisten keräilyjoiden ja joidenkin paikalla kunnalais-
 ten hallussa sekä johonkin kansallismuseon. Muissa niistä on vielä
 ainakin saman verran eli varovaisen arvon mukaan kaitien kait-
 kiaan parisen tuhalla. Kyymykykseen on siis todellinen verkkojen
 kaurausmaa. - Kuinka monesta verkosta tri, on ehtiä viiteampaa jansa
 muotasta täällä on kyymyky on vaikea arvioida, sillä muotien
 ja kullaiden koko vaihtelee suuresti. Niinpä Sirelius mainitsee
 lohikullien pituudeksi Oulujoella Vaalassa 20 syltä, Tornön-
 joella 60-140 syltä; Laatokalla hän mainitsee muotia, joiden
 pituus on 200-400 syltä (U. F. Sirelius, Suomen kansanomaisia
 kulltuuria I, ss. 173, 182). Näiden koko siis vaihtelee metreissä
 laskettuna 35 metristä 700 metriin ja kokoa niihin menne-
 laskettuna sylti ja koko - 21:stä kappaleesta 401:teen kappaleeseen.

1. Tri O. Kallala on mainittain luntä.

xx Naita 703:ta luonnokokoista tai sellaisen kappaleita on elyjiä
yhteensä 613 kpl. Niistä ^m5-10 cm:n pituisia m. 7%, 10-15 cm:n pituisia
m. 5%, 15-20 cm:n pituisia m. 25%, 20-25 cm:n pituisia
m. 41%, 25-30 cm:n pituisia m. 19% ja yli 30 cm:n pituisia
m. 3%. Muodollaan ovat enimmäkseen piltakalaita, pyörise-
jäisiä ja hiolella tehtyjä, joskin joitakin poikkeuksellisesti on
Niinpä yksi muistuttaa muodollaan kalaa (12915:493), yksi
on riistinmuotoinen (12915:141) ja neljässä on joko toisessa
kyljessä tai päässä sellonema (12915:81, 188, 454, 609); yhdes-
sä on läheltä toista päätä molemmilla kyljillä kavennus (12915:167)
yksi on mikulaan muotoinen (12915:379), yksi kolmio mainen
(12915:457), yhdessä on toinen pää lapea ja poikkeuksellisesti
pyöreäkieli (12915:589), kaksi on epämuotoisia (12915:526 ja
12715:26), yhdessä on toinen pää viisto (12715:16) ja yhdessä
toinen pää nsäkoareva (12715:35). Kahden alapinnalla, joka
millä poikkeuksella ^{kaikissa kohissa} on tasainen, on huppimainen painuma
(12915:83, 124). Yleensä nuo Porin Tuusniemeltä löydetyt koot
ovat reijättömiä, vain kahdeksassa on päissä olevien lovien sisälsi
yksi tai useampi reikä: 12915:25 - toisessa reunassa 2 reikää,
12915:252, 314 - läheltä keskiosaa reikä, 12915:315 - toisessa
kyljessä 2 reikää, 12915:507 - toisessa päässä 2 reikää, 12915:538
- yläpinnalla 6 koloa (kaverrettuja), joista 3 läpi puhkaistua,
12915:620 ja 12715:36 - toisessa päässä reikä. Tavallisesti
lovet ovat ohuet ja lyhyet, vain kohon pakumuden pituiset ja
tavallisesti niitä on vain yksi kummassakin päässä, joskin
lovettomiaakin koloja on ja sellaisia, joissa lovi erottuu
vain toisessa päässä. Tämä lovettomuus johtuu ilmeisestikin
kohon pään sisäpinnasta kiskasta. Lohut lovet on kolme
koloa (12915:170, 575; 12715:1) ja piltat, kohon yläpinnalle
ulottuvat lovet kymmeneen (12915:65 - side nure selottuu
yli koko kohon yläpinnan päältä päähän, 321 - V:n muotoinen
side nure, 413, 423, 436, 443, 444, 539, 552, 622). 19:stä on joko
päässä tai kyljissä normaalia useampia lovia: xxx

jos edellä mainittu ensinmainittu löydöskerroksen kaarnakoko-ryhmä, missä oli nelikymmentä laudusta, merkitsee Porin Tuoresniemessä aikanaan käytettyä normaalkokkoista muotia tai kullilla, niin se on ollut 40 syltä eli noin 70 m pitkä. Tämö millaisia muotia olisi siis paikalla hieltävän hautautusmaahan ainakin 50 kpl., mikä merkitsee muotoista omaisuutta, edellyttäen, ettei osa kokkeista ole jollakin tavoin yksumäisinä maahan joutuneita. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Antrean korpilahden tunneltu verkko, missä oli 18 kaarnakokkoa ja 31 painokiveä, on firehiksen arvion mukaan ollut noin 30 m pitkä (H. T. Firehik, m. T. s. 208), ja Pälviin mukaan m. 27 m pitkä (S. Pälvi, & in Stenzeitlicher Moorfund, SMYA XXVIII:2 s. 18). Porin Tuoresniemessä käytetty muotia olisi siis tämän mukaan ollut yli kaksi kertaa pitempi kuin Antrean verkko, mutta on se voinut olla vieläkin suurempi. Siitä päätellen että lallun saatujen kokkien koko, pituus vaihtelee 35 sm:stä 5-6 sm:iin, on paikalla ollut eri kokkoisia verkkoja ja muotia, joskin enin osa lauduksista on isokokkoisia 20-30:n senttimetrin pituisia, ja enin osa, käytännöllisesti katoten kaikki, ovat lovipäisiä.

xx

*

Maamme ja samalla tieltä, västi myös maailman vanhin tunneltu verkko on edellä mainittu Antrean korpilahdesta löydetty, jonka J. Pälvi kaivoi esille v. 1914⁷ (SMYA XXVIII:2, s. 3), ja joka on paleontologisesti ajoitettu boreaalien mättykauden alkuaan. (M. Jauramo, Antrean verkko löydön sucultu paleontologinen ajoitus, SM 1957 ss. 96-97). Antrean verkkoon on kuulunut, kuten sanottu 18 kaarnakokkoa ja 31 suunnilleen pyrkimäköisistä mukulakiveä (SMYA XXVIII:2, s. 11). Sen havakkeen kuituaines on pajua (V. Kujala, Antrean korpilahden kivikaution verkon kuituaines, SM 1947-48 ss. 24-27).

kuva 5
Diapas.

kuva 6
Diapas.

kohot ovat ohuita, enimmäkseen n. 10 mm paksuja, levyäkköjä ja muodoltaan epäsiinäköisiä. Niitä ei ole sanotta, vastikaan muotoillu, vaan kaarnan kappaleet ovat kehvanneet millei sellaisia millieina irtovat männyn hyljeestä. Niiden toiseen päähän on puhkauttu reikä paikkaan kinnuilla (niitä varten). Enimmäkseen ne ovat pitkikellaita, keuhkimäärin n. 30 sm pitkiä ja n. 8 sm leveitä (SMYA XXVIII :2, ss. 16-17).

kuusi 7.

Henkhusajan lopulle, litorinakauden vaihteeseen on geologisesti iätty Virossa, Narvan siivertäistä löydetty kaarna koho (R. Indreko, Die mittlere Steinzeit in Estland, s. 88 k. 24, ss. 90-93). Siitä ei tosin saatu talleen kuin puolet, mutta säilyneestäkin osasta jo ilmenee, että tämä koho on huolellisemmin tehty kuin Andrean kohot. Sen reunat ja pää ovat huolellisesti viistetyt ja päässä on pieni reikä. Koho on ollut muodoltaan pitkäkäs ja iso. Sen pituus on säilyneestä osastaan jäätellen ollut n. 24 cm, suurin leveys n. 7 cm ja paksuus n. 16 mm. Usein se on ollut keuhkokohtaan (R. Indreko, m. I. s. 326 k. 79:1). Onko jämä ollut reikä molemmissa päissä vai toisessa päässä kuten Andrean kohoissa ei käy sanomiseen, koska, kuten mainittu, siitä on saatu talleen vain puolet. - Paitti kaarna laadukseen puhkasta löytyi Narvan siivertäistä myös kolme verkkoainokivää, joista yhden ympärillä oli kaksisäikeistä muuraa tai lankaa. Sen kuituaineksi on arveltu piintä ja koko verkkoainokin näinestä punotuksi, joskaan siitä ei ole saatu talleen enempää kuin mitä yllä on mainittu (R. Indreko, m. I. ss. 325-327).

kuusi 8.

Narvan siivertäisiin kohoja ehkä hiukan nuorempi on Vuoksen-
michalla v. 1949 kansallismuseon kokoelmuihin saatu kaarna koho (KM 12398). Geologisesti se on iätty litorinakauden alkupuolelle. Se on siivertäisiin kohoja kömpelömuotoisempi ja paksuampi, muodoltaan lähinnä suorakaiteinen. Sen keuhkella on pitkäkäs, keuh-

1. Ajoituksen on suorittanut Esa Hyyppä löytöpaikalla otetun maanäytteen perusteella.

reikä ja toisessa päässä lovi. Koko on 25.8 cm pitkä, 12.7 cm leveä ja 4.5 cm paksu.

Tervon Hiidenmaalla on löydetty pieni sirtokoinen kaarna-
koko, jonka molemmissa päissä on lovi (KM 10302:3. S. Pälvi,
Esihistorian Tutkimuskentällä, s. 87 k. 68). Samalla kertaa löytyi myös
neljä tuohisiltuista verkko kiveä (KM 10302:1-2). Myöhemmin on sieltä
saatu lisäksi vielä 2 tuohien kiärittyä kiveä (KM 10864; 10269.
ks. myös J. Pälvi, mT. ss. 83, 86, 88 k. 69, 90-92, 94-95), mutta niistä
mainitaan löydetyin edellisten lisäksi vielä kymmenkunta, jotka
ovat joutuneet katuun (KM 10269). - Tervon löytöä ei ole (ajoi-
tettu, jotenka sen ikää ei tiedetä. Se saattaa olla kivikautinen
ja tällöin lähinnä kampakera mielen ikäinen, mutta voi olla
nuorempikin. Tervon Hiidenmaalla on löydetty nimittäin tyyppi-
listä kampakera mielisiä (KM 10928), mistä mainittiin arvelu,
mutta ei ole todistusta, että koko ja kyseiset saviastian palaset
kuuluisivat yhteen, ja että ne siis olisivat samanaikaiset. XX
Kokoon pienimuotoista päätellen voinee liittyä myöskin
ongenkoko. Se on nimittäin 6.8 cm pitkä, 1.9 cm leveä ja 1.1 cm
paksu. Jos näin on, niin silloin ei kiveä ja kokon tarvitse kuulua yhteen.

Olen yllä maininnut vain ne maastamme ja Suomen lähi-
ympäristöstä tuntemani esihistorialliset tai sellaisiksi arvelleet verkko-
löydöt, joihin sisältyy kaarnakokoja, koska toisilla verkko-
löydöillä ei ole tällaisia kertauksellisia teemallemme merkityksiä.

Kuusi-Euroopasta, Sveitsin paakukyläalueella on saatu useampia
nuoremmalle kivikaudelle ajoittuvia kaarnakokoja. Ne ovat ku-
vauksista päätellen muodoltaan enemmän tai vähemmän pelioimai-
sia ja niissä on reikä keuhella tai lähellä toista päätä (ks. esim.
Robert Forrers, Reallektion der prähistorischen, klassischen und früh-
christlichen Altertümer, s. 350 ja s. 546 taulu 147:6). - H. Messikommer,
Die Pfahlbauten von Robenhauseu, L'époque Robenhauseienne, taulu XVI;
s. 57).

Eriään kiveä (maa näytteen Tutkimuksen löytö ajoittuu porsilka- ja reikä-
n. 1000-500 e.s. (Käsitteiden ja muiden arkeologien, s. 287 alaintä 6).
Kuva 9.
Kuva 10.
Eriään kiveä (maa näytteen Tutkimuksen löytö ajoittuu porsilka- ja reikä-
n. 1000-500 e.s. (Käsitteiden ja muiden arkeologien, s. 287 alaintä 6).

Nekin ovat määränymääräisiä (H. Messikommer, mt.s. 59); karsas on ollut toisessa verkkoissa nimeltä, toisissa jellarava (mt.s. 56). H. Messikommerin mukaan, joka asuu J. Messikommerin kansassa Tullin Taimin täylämaa Robenhansenin paaluksella, on täyläpaikalla kolme jällekkäistä kerrostunmaa, jotka kaikki ovat mesolittisiä; kirkkaimmista kerrostunmaista oli jo murtokehiä kuparin täyläitä. Paraiten säilyneet verkkojen jäännökset saatiin kahdeksi alimmasta kerroksesta. (H. Messikommer, mt. - M. Ebert, Reallexikon der Vorgeschichte XI s. 149).

Kuva 11.

Lähiinä kivikautinen hiene itäisellä Uralilla, Ajalskoe järven kansallismuseomme kokoelmiin saatu määränymääräisen koho (KM 6967:31. - A.M.T.(allgum), Muinaisheimin itäisellä Uralilla Suomen kansallismuseossa, SM 1916 s. 11 k. 3). Se on 13 cm pitkä, 8 cm leveä ja 2.2 cm paksu; muodoltaan epäsymmetrinen, toiselta päästään leveämpi kuin toiselta. Kapeampi pää on pyörästetty ja siinä on reikä, leveämpi pää on suora. Saman muotoisia kohoja on myös Porin Tuossuonin täyläissä, joskin ne ovat räjälttömiä.

Kuva 12.

Paitin karna koho kuuluu Ajalskoe järven täylään myös joukko saviastain palasia, alkuksia, kaksi puolisella reunaisella muotoilla kirveitä ja talleja sekä muodoltaan täysin mesolittisiä kuu- ja sarvieniä (KM 6967:18-35. - SM 1916 s. 12 k. 4, s. 13).¹ Maimittuja saviastain paloja, josta osaa säilytettiin kansallismuseomme kokoelmassa, ovat eräät tultajat tähtoneet jittä muomia, pronssikautisia, mutta häilyttävien keltä mällömiin perustein. Ainakin osa niistä on ymmärtäväisesti varhaisista kampa kera muikkoa, lähinnä tyytiä I:2 (vt. V. duho, keshi kurnallisten jalasten itä. Suomen ja eteläisen Uralin seuden vähivistä yhteyksistä kivi kaudella, SM 1950, ss. 9-17). [дер. Палкиной, на р. Усетин, mt. ss. 184-188.

1. K. myös O. E. Kalerz, замечания о некоторых доисторических предметах, найденных в Уральском крае, Записки Уральского общества VII ss. 150-157 сели А. Е. Теплоухов, замечания о глиняных гребках, найденных на берегу Аятского озера и у

kuten toiseen yhteydessä olen koettanut osoittaa (sama). Ovatko kaikki Ajatskoe-järven löydöt saman ikäisiä vai onko siinä erotettavissa eri-ikäisiä kerrostumia, on kysymys johon ei ole syytä tällä kertaa puuttua, riittänee kun toteammme, että ei ole aihetta epäillä kyseisen kaarnakohon kiirikantimutta. Myös A. M. Tallgren, joka on löydös-

kaustellomukseen luonut ja julkassut, pitää sitä kiirikantimena. ^{paikalla tavattu}
 Gorbunovon löydösruusalla kurvemuolla Uralin itäpuolella on saatu tähän ainoakin kolme männynkaarnakohoa (D. H. Edun, Новые находки на горбуновском торфянике, Материалы к изучению довария по археологии СССР, s. 53 taulu IV:5, s. 54). Muodoltaan ne lähenevät Ajatskoeen kaaria ja niissä on vielä toisessa, kaareamassa päässä (mt. s. 53 taulu IV:5). Ne löytyivät 15-20 cm syvempää kuin ^{paikalla tavattu} Kuparinen faljanoro tyyppinen reikäkives (mt. ss. 47, 54) ja ajoittuneet näin ollen kiirikantimiksi, lähinnä motiittisiksi.

Olen edellä maininnut kaikki tiedossani olevat eihistorialliset kaarnakoholöydöt. kovin monta niistä ei ole, jotenka niiden perusteella on vaikea tehdä pitäviä johtopäätöksiä. Kuitenkin näyttää siltä kuin Lovipäimen kaarnakohotyyppi olisi edustellut vain maassamme, ja että se tulisi myöhemmin käytäntöön kuin reijällisen koho, mutta eläisi siihen viimeksi mainitun kaarnakohon myllypäivien asti. Virosta, Suomenmaalla ja Jaasenmaalla on kuvattu nykyäikäisiä reijällisiä jiltikkaita männynkaarnakohoja, vieläpä ne J. Manninen mukaan ovat siellä yleisiä (J. Manninen, Die Jachkultur Estlands I, s. 209), joskin eroavat mainituista eihistoriallisista siltä, että niissä on kaksi kolme reikää kummaankin päässä. - J. Jussilainen suulliseen ilmoituksen mukaan Lapaa Lovipäisiä kaarnakohoja vielä myllysimenlahteen Haapasalella, joskin niissä on loven ohella reikiä, ne eivät ole kuitenkaan männynkaarnaa, vaan jokin toinen puu-

kuusi 13.

kuusi 14.

kuorta. Lovi-päisiä korallikohoja, jolla ovat mukautuneet pihviä on täytetty viime aikoina anti num. kristiinan kaupunkina säilö- ja lohineruissa (uutuuksien)

Edellä luki jo mainitusti, että paita kaarna kohoja saattii Porin

Tuorsniimestä talleen myös verkon jäänneitä: pautaa ja solmuja.

Viemeksi mainitut ovat kuitenkin juna määräsi katkelmattomia, että

niden avulla on vaikea päätellä solmulyyppiä, joskin näyttää

siltä kuin Porin solmu olisi toisenlainen kuin Antuan verkon

ja kiikaisten hapan negatiivis solmu, jolla S. Pältsin ja

H. T. Jirehinksen mukaan ovat samanlaiset ja vastaavat

nykyajasta ns. pyssänsolmua, joka on tunnettu myös Virossa

(S. Pälts, SMYH XXVIII:2, s. 16. - H. T. Jirehins, mt. s. 165 taulu XII:7-10,

s. 168. - G. Ränk, Peipsi kalastukset k. 22:10-11).^{xx} Porin Tuorsniemen

fragmentaariset solmut muistuttavat freitin paalutyöstä verkon

solmua (Emil Vogt, Geflecht und Gewebe der Steinzeit, s. 35 k. 61)

ja ehkä toisaalta jonkin verran myös maassamme vielä nyky-

aikana käytettyä ns. juoksu-silmää (ks. esim. Abel Klami, Piirteitä

kalastuksen harjoittamisesta ja kalastusneuvojen valmistamisesta

Kirolahden pitäjässä ja sen ympäristöllä, kansatieteellisiä kertomuksia III s. 12. - Kalle Virta, Hollolan naiset havaspyydysten

valmistajana, Järvenkylä-säätiön toimintuksia I, s. 108 k. 19). Mutta,

kuten sanotti, Porin Tuorsniemen solmujen katkelmattomuuden

takia on niiden tehtävä vaikea varmuudella päätellä.² (sen ver-

tyyvä¹⁹ taa mistä kuitenkin näkee, että hygy-myksessä on solmullinen

havas eikä solmulon, jollaisia tunnetaan²⁰ kivikaudella esim.

freitin paalutyötyötyöistä (Emil Vogt, mt. ss. 33-35, kuvat 55-56)

ja Tanskasta (fäma, k. 58. - J. Müller, Ordning af Danmarks Old-

sager. Stenalderen, s. 23:189, k. 189). Viimeksi mainittu, joka on

täydellisesti yhdessä suuremman kivikauden esintyyppien kanssa, on

J. Müllerin mukaan niistä.

1. ks. myös H. T. Jirehins, S uomalaisten kalactus I, s. 18.
2. Vrt. kuitenkin vielä viim. main. T. s. 28

* Jirehinksen mukaan m. pyssänsolmu, jota sanotaan myös yhdeksi kertaan paita-musta tehdystä, Tuorsniemen
voin itäpuolesta suomalaista aluetta / - H. T. Jirehins, S uomalaisten kalactus I, s. 5-6. On kuitenkin toinen, että se on
tunnettu niille jo perin vanhasta aikana, mutta tunnettu myös länsi-tuomessa.

kuu 29

Täyttilä vastinella emme siis tapaa Porin Tuorsniemen verkko-
 löydölle mainituista esihistoriallisista löydöistä. Tähtäin epävarma
 Tervon Hiidenmaan koho oli tosin muodoltaan täysin samanlainen
 kuin Tuorsniemenkin koho, mutta oli näitä huomattavasti pienempi.
 Lisäksi Tervon löytöön kuului pieniä tuohi pituisiä kivekiä, jotka
 puuttuvat Porin löydöstä. - Yksinomaan arkeologisiin kiinnostuksiin on siis
 vaikea Porin Tuorsniemen löytöä ajoittaa. Vaikea on sille löytöä
 vastinella myhyaisioiden verkosta. Niiden kohot eli laudukset
 näyttävät olevan toisenlaisia ja räjällisiä, ja vain poikkeuksel-
 lisesti männykskaarnasta tehtyjä (Vrt. esim. U. T. Jirelius, Suo-
 men kansanomaisia kulttuuria I, ss. 170-171. - Sama, Suomalaisen
 kalastus II, ss. 143-146). J. Pälci mainitsee kuitenkin myhyaisi-
 oissa hyljeverkossa käytettävien lovipäisiä korkki kohoja (xx)
 (J. Pälci, Esihistorian tutkimuskentillä s. 86). Myös niinen käyt-
 tö verkossa kiituvainena lienee myhyisiin vastinella vailla. Ji-
relius mainitsee verkon paikkaa punottavan männyks tai kunnan
 juurista, pajunkuorista, koirunviteistä, tuohista, oljista, jousista, rika-
 villoista ja hampusta (Suomalaisen kalastus I, ss. 20-24, ^{nos. 142-143} - Suomen kansan-
 omaisia kulttuuria I, ss. 170-172). Havaas on pumpulia, pellavaa ^{Tai} hampua
 (U. T. Jirelius, Suomalaisen kalastus I, ss. 15-20), hyljeverkossa arkitö-
 skillä Pälci muokkaa myös nahkaa (J. Pälci, Esihistorian tutkimus-
 kentillä s. 87). Tästä päätellen näitä ei olisi käytetty enää ~~enää~~ aikaa
~~na, josta on olemassa kirjallisia tai muuttuvia perinteitä verk-~~
~~tojen keuhkainesta.~~ Valosen väitöskirjasta olen löytänyt tiedon, että
 onneton perhe oli punottu myös niineitä (s. 253) kaakkais-
 ja sisä-tuomessa.

(xx) lovipäisiä korkki kohoja esiintyy kullen edellä ja sanonien myös
 Puhjanlahden puolella riilien- ja lokiverkossa.

Jos nyt kokoramme kiiken edellä sanotaan yhteen ja teemme siitä johtopäätökseen niin päädyimme tulokseen, että Porin Tuorsniemen löyly voisi arkeologisesti katsoen olla kivikautinen. Sähki ja tärkein vastine sen (männynkuorna) koloille on Tervon Hiidenmaan kolo, jota on arveltu kivikautiseksi (S. Pälvi, Esihistorian Tutkimuskentillä, s. 83). Nyrkkin koloissa luontaisia ^(mukulakivi-) kiveksiä esiintyy jo Anttan löylyssä, tämä viittaus ^{on tehty} (edellyttäen että lähdepuolella löydettyt mukulakivet ovat olleet verkon painokiviä, mikä ei ole, kuten jo aiempuun sanottu, lainkaan varmaa). Lehmuus, jonka viimeistä Tuorsniemen paikka on junaottu, oli muusamome muutto yleiseen ^{S. Müllerin muurikolan} historiana kaudella, ja Tauskan kivikautiseksi ajoitettu havas on ⁿⁱⁱⁿ - On kuitenkin sikkaja, millä päätteävät siihen, että Tuorsniemen löyly olisi kivikautta nuorempi.

Löylypaikan korkeus nykyisestä murenpenimästä on vaakitukkeen mukaan n. 11.5 m. Tämä merkitsee sitä, että paikalla on vielä kivikauden lopulla ollut vettä parisen kymmentä metsiä ja aava, syvä ulappa, C. F. Merianderin sanallisen ilmoituksen mukaan sijaitsevat näet kirkkaiden ja Harjavanon myöhäiskivikautiset asuinpaikat 28-30:n metrin korkeudella. Toisin mainitun ei ole ollut Tuorsniemen kaudena, vain vajaa kilemetrin päässä. Tällaisen olo-
Luvun 20.
 muiden vallitessa on vaikeata ymmärtää kuinka suuri määrä muuttia voisi upota ^{aavalla} ^{samaan} paikalle, joskään mahdollista se ei ole. Kyyrymyksessä voisi nimittäin olla ^{erim.} jonkin pyypähdunnan hylje-verkot, jotka ovat ^{erim.} vainet jaan alle ryöstäytyä irti ankkuristaan ja aikanaan vajota pohjaan. A. Hämäläisen mukaan harjoiteltiin nykyisin Närkeissä hyljeiden pyypästä usein pyypähdunnisteen, jollori yhteen pyypähdunnan saattaa kuulua kolme - kahdeksan miestä ja kullakin pyypähdunnan jäsenellä olla 25-30 verkkoa, joten pyypähdunnan koko verkko määrä käytiltä 75, 100, 200 jope

240 verkkoa (A. Hämäläinen, Hyttien pyynti Pohjanlahdella, SMVA XXVII:2 s. 25). Tuo pyyntiä kirjailian Hämäläinen seuraavasti:

"Pyynti alkaa noin kaksi viikkoa ennen Mikkojäävä, - siis syyskuun puolivälissä - ja kestää joulun tienoille, joskus uudelle vuodelle saakka, jää- ja ilmasto suhteista riippuen. Se tapahtuu osaksi rannikolla, mutta pääasiallisimmin kuitenkin kaukaisemmillä luodoilla, koska jääsuhteet myöhemmin siellä ovat soveliaammat."

"Karkisten rannikoilla pyydetään hyttienä verkoilla sekä saaristossa että ulkomerellä luotojen ja vedenalaisen kiviin lähetyksillä. Edellisen laatuinen pyynti tapahtuu usein jonkun salmen tai luodon tienoilla. Etsitään sopiva syvyys, niin että vettä on jonkun verran enemmän kuin verkon korkeus, jotenka verkko ei tartu pohjaan. Läheimmällä rannalla pannaan merelle kaksi viimettä, jotka ovat samassa linjassa ja tihepitäen kohti suoraan rannasta.

Riippakäyri, joka on pari syytä veden syvyyttä pitempi ja joka on varustettu 5-6 kilon painoisella kivellä, lasketaan alas ja sidotaan verkon päätä olevaan yläainaan menään, siten lasketaan verkko mereen, paituu yläainaan ja kohoja, jotka jäävät veneeseen. Sitjälkeen soutaen pienessä suorassa suojassa kumelilla ja virrankäynnillä lasketaan yläainaa ja kohoja veteen, huolehtien, etteivät tangat takertu kohoisiin. Kun verkkoa on laskettu niin paljon, että 3-4 kohoja on jägellä veneessä, käännetään vene rannan suuntaan ja soudetaan, kunnes ne esiinest, jotka on pantu merelle, tulevat samaan linjaan, sekä lasketaan loppuosa verkkoa samalla veteen. Sitte katsotaan, että verkon alapanta on selvänä, jonka jälkeen ankkuroituviksi liinoinen päästetään alas.

Kun verkot näin ovat lasketut, ne muodostavat kukin verrattain suuren muuttan. Tämän tarkoituksena on pitää niistä höllällä pitkin pituuttaan samaten kuin ne ovat,

vapaina ala-ainas puolella, joka on ilman painaja, jotta kyl-
köt helposti voivat keritä ympärillään kylttisiä lankaa ja siten
paremmin pyyry verkossa.

" Verkkoja ulkomerelle laskettaessa etäänä syvempiä vettä
kuin saaristossa, jotteivät verkot kovessa meren kagomissa han-
kautuisi pohjaa vastaan tahi myrskyssä joutuisi ranta-aalto-
hin. Verkot lasketaan jalkaan, joka taivutena kiinnitettyinä
kuten rannikolla, tahi niin suurelle etäisyydelle toisesta ver-
kosta, että se voi häilyä vedessä vapaasti. (SMYA XXXVII:2 n. 25-26).

- Jos myt tuollainen jala, jonne on useampia verkkoja kiinni toi-
sissaan ryöstäytyy istä ankkanuortaan ja pääsee karkuun pyyry-
kunnalla, niin siihen kohtaan, mihin se aikoo ajautua
ajossa, muodostuu todellinen verkkojen "hautausmaa", saman tapai-
nen kuin Porin Tuorsniemessä. Näin on voinut käydä kivi-kaudella,
näin on voinut käydä myöhemminkin.

Tehtävämme kannalta olisi tärkeätä tietää mikä kysymykseen kylje-
verko paiko ei. Edellä tahi jo mainittu, että Pälviin mukana
käytetään ainakin joissakin paikoin kylje-verkoissa lovi-jäisiä kotoja
mihin ne ovat myöskin jätettä, Björkö-tiisit (32 cm:n pituisia (SMYA
XXXVII:2 s. 21) ja suijoo-saituita, jonkun verran kuperat yläpuolella
ja latteat alapuolella (SMYA XXXVII:2, ss. 17, 21). Tämän muotoissa
ja mittoissa kotoja on runsaasti Tuorsniemessä löydetty, jotenkin
kotojensa puolesta voi niillä olla hyvinkin kysymys kylje-verkois-
ta; lisäksi ^{on} löydyi paikalla ^{osaksi veteen} myös kyljeen kuita. - Hämmäläisissä mu-
kaan vaikuttaa kylje-verkon pituus, se saattaa olla 10, 12 a 15 met-
riä (SMYA XXXVII:2, s. 17). Närpiö-tiitit kylje-verkot ovat 28-30 cm
pitkiä (sama, s. 19). Jos tällaisia aistetaan kymmenen yhteen jätän,
kuten Ahlainen tiedetään tehdyn (Sama, s. 31), muodostuu siitä
300 metriä pitkiä verkkoja jivi. Tämän mittoissa, maksimi pituisissa

Näin ollen tuntuu uskuttavaksi, että ainakin osa Porin Tuorsniemessä verhoista olisi kylje-verkoja.

kuva 21.
2-2

hygieeniseksi jätöksi oli Turossimessä työmäärällään maahan
 hautautuneena. Tämä tutkimus panee epäilemään löydön kiroskauli-
 suutta, sillä oli vaikeata ymmärtää, kuinka noin suuri määrä
 vertikaalijätöksiä olisi upotettu alupalle samaan kohtaan. - Toimen mahdol-
 lisuus on kuitenkin se, että pyynteiden aikana kaikkien verkot olivat
 jollakin tavoin yhtenä ryhmänään pääsivät veivunmaan aallitteen
 ja riippakivien ankkuromina jääneet pohjaan. Tällainen onnetto-
 muus on voinut tapahtua sattuessa kiroskaudella. Onko näin käynyt
 Porin Turossimessä on vaikea sanoa, joskin mahdollista se ei
 liene, edellyttäen, että löytöpaikan pohja savi, jonka päällä olim-
 meet kohot olivat, ei ole muodostunut kiroskauden jälkeen. Tämä
 on kuitenkin kysymys, johon vain geologit pystyvät vastaa-
 amaan, mikäli paikalla ei joutunut joihinkin kerronsumia, kuten jos-
 kus on todettu tapahtuneen. Toisaalta on kuitenkin vähän uskottavaa
 että olisi kysymys mainitun laisesta onnettomuudesta, sillä sil-
 löksi oli ^{ehkä} vaikea selittää, millä tavoin tyhjiin kumit ja kalas-
 milama olivat joutuneet paikalle, samaten kuin selittää, mistä
 syystä juna erittäinkin kohoista päätellen, on erittäinkin vertikaali.
 Todennäköistä näin ollen on, että löytö on peräisin kiroskaudella
 suuremmalla ajalla, ajalla, jolloin uppoamispaikka on ollut
 verrattain lähellä rantaa. Tällainen tilanne on ollut, kuten
 karttakuulusta näkyy, vasta pronssikauden loppupuolella, silloin
 kun ranta on ollut 17-18 m:n korkeudella. Myöhäis kiros-
 kausi on siis käsittäkseni se ajankohda löydön ajoittamiseksi
 kannalta, mistä voisi käyttää sanontaa *terminus post quem*,
 tällöin kiroskauden on laskettu ajallisesti päätävän suuren osan pronssikaudelta.

kuva 23
 digonit.

Helppompi on määrätä löydön iän yläraja, terminus ante quem.
 Edellä mainittien, että löytöpaikan korkeus on n. 11.5 m, laatuun

450 m
Vrt. Suoran pummi ja
kumma 24. Pötkönmuo 9 m - 8,4 m

puunan korkeus on suunnilleen 12 m. Maan nousu on suudella ~~M. Jauramo~~
~~puunan~~ ^{nykyisin} ~~nykyisin~~ ^{o. 70 km} sadassa vuodessa (M. Jauramo, pu-
^{luvun mukaan} men luonnon kehitys jääkaudesta nykyaikaan, s. 68 k. 38). Tästä on
helppo laskea, että täytöpaikka on joutunut kuiville pötkömaalla
raudankaudella, noin v. 300 j. Kr. Sama näkyy myös täytöpaikalla
olettaen maan näytearjan turve- ja hiijikurokseen siitepölyistä (kuile
10). Turvekerras on muodostunut ajan kohdalla, jolloin kuuvi on
jo yleistynyt. Lepän siitepölyjen pummaus viittaa puunan läheis-
yyteen. Verkko täytö on siis selvästi kyynele ajan kohdalla, (vanhempi
v. 200 j. Kr. ³⁵⁰)

Saman lähdekköön puunalla missä täytölehtien ja täytöpaikan
lähisyydessä on löydetty kymmeniä hautauskuoppia, joista ainakin
osa on kääntäkköisiä pronssikautisia (ks. kartta kuile 1, vrt. myös kuileet
12-16). Näistä on A.-d. Lindelöfin Satakunnan hiidenkiuas luettelo-
ssa seuraava maininta (SMYA XXVII: 4, s. 195): „Porin maaseurakunta.

1. Tuorsniemen Porin maaseurakunnassa olevan kartanon Friisin
osuudelle kuuluvain vainoidein eteläpuolella kartanosta 3 km. S
kirkkokangas nimisellä hankalla täyttynyt hävitetty hiiden-
kiuas, joka sijaitsee pohjallemalla kivirintalla, joten ei mitään
johja tullut mukia voi suorittaa. Kiuas oli 10 m. laaja, 2 1/2 m.
korkea, sen ympärillä oli m. 1 m. korkeinen osittain liik-
kumatto mitta sekä niiden päälle keuhusta kasatuista ki-
vistä syntyneet rengasmainen kehä, keuhusta oli m. 1/2 m. kor-
kea sälpäkerros sekä 4 1-2 cm:in laajuisia ryhmiä olevia
siväkuvia. Hiiltä ja muuta multa kaikilla. Tutkijat
M. Kauppinen, kartalla No 57.” - Tämä hiidenkiuas on kaikella
päätellen sijainnut aivan täytöpaikan välittömässä läheisyydessä,
paikalla, missä paikka kunnallisten hertoman mukana on ollut
kaksi puunista lähdekköä ja jotka molemmat on hävitetty,
merkitty kartalle ympyröillä.

xx) ellei allas, puunan ollessa 12 m:in korkeudella se allas täyttyneet, jolloin täytö on
olla kuivalla ajalla.

A.-d. Lindelöf jatkaa: „Preisvikin kylän metsästä löydettiin muutamia kündenkiikkeitä millien suoraanaisesti määritys välimatkan päässä toisistaan. yhdestä kündenkiikasta on löylymyt ihmisen säärilun, kartalla N:o 59.” - Tämä maininta taikoilla duvian maantien varrella olevaa 11 kündenkiikasta, joista 10 on duvialta Pariin mentävässä maantien oikealla puolella rivissä ja millien säännöllisiin välimatkoihin toisistaan. Suurin niistä on avattu ja siinä on tiikkakivi laorista ladottu arkelu. ilmeisesti siitä on Lindelöfin mainitsema luvun löydetty. (Lindelöf 14-16) yksi on ollut tien vasemmalla puolella ja nyt kokonaan hävitetty, siitä on vain muutama pohja enää jäljellä.

luku 26.

luku 25.

Rakentelun ja topografiathan ovat ainakin duvian maantien varrella olevat 11 hautaus lähinnä pronssikautia: sijaitsevat sen kärkeä korkeimmalla kohtaan, mistä on ollut aikoinaan laaja näköala merelle, ja ovat hiivasti tehdyt. Jotakunnan puolella hautauskunnat ovat ^{omilleen tiikkakivillä} maan- ja kivien sekoit. - Venäläisen topografi-kartan mukaan lasketun korkeuden perusteella ajoittaisivat duvian maantien varrella olevat räjkiöt aivan pronssikauden lopulle, noin vuoteen (500)⁴⁰⁰ e. Kr. ne sijaitsevat noin 17 m nykyisen merenpinnan yläpuolella. Täten saadun absoluuttisen kronologian mukaan ne tulivat oikeastaan euroomalaisen rautakauden alkuihin. ^{Illyris arkelu vaini} Suuren millien samalla korkeudella kuin mainitut duvian ^{maantien} maantien varrella olevat räjkiöt ovat topografi-kartan ^(estroomalaiseen) mukaisesti myöskin paikalliskuntalaisten allekirjoittaneille näytlämät kolme kivi raunioita, jotka sijaitsevat verkko-läytöpaikasta n. 300-400 m loimasseen (liite 1). Ne ovat edellisiä pienempiä ja matalampia, ja voivat näin ollen olla myös niitä suurempiaakin ja tällöin kai lähinnä euroomalaisia. Tämä riikin selvittämisiksi olisi hyviä raunioita tulkittava.

luku 27.

luku 25.

Olii hauskallekseen pitää lahdeturon verkko-läytöä saman

aitaisena kivi on viimeksi mainitut haudat. Mutta min
ei tietenkään tarvitse olla, sillä arkeologisesti ei näet mitään
todista niiden hautojen ja verkkolaidon yhteen kuuluvaisuutta.

Edellä tuli jo mainitaksi eräs mahdollisuus, millä tarvin
suuri määrä verkkoja on voimut haudantua yhteen paikkaan. Toi-
nenkin mahdollisuus on olemassa, nimittäin muuttuun kuivaa maahan
ja säilyttäminen ahdinguilla tai talaisa. - Ahdinguita erotetaan
neljä eri lajia: veheet, ulut, vaklat, kierimet (v. I. Sirelius, Suo-
malaisen kalastus II s. 248). Näistä kinnestavat muuttamme kaku
eniksi mainittua, koska niistä on suurin mahdollisuus ison mää-
rän verkkoja joutua veden. Sireliuskaan muokan ovat veheet
3-4 km. pit. 80 - 2.40 m - pitkiä sylen eli 1.8 m:n välillä
pystyyn työttyä seipäitä, joitten yläpässi on haarukka, tavallisesti
yhteen siven sijiteltuna. Ne pystytetään laivan kumman muotoon
joko ranta- tai merilahdeksien jälle. "kun muotta kuor-
ma on ajettu vaverivien väliin ja povi nostettu ylös, sijustetaan
reidet - kumpikin oman puoleksiinsa vepeisiin eli vave haarsihin -
sekä ala- että yläpuolesta. Harvasta kookaan tämän jälkeen seu-
verran vepeitten laivoille, että ei se tapaa jäähän" (v. I. Sirelius, m. I.
s. 248-249). Jos myt jää esim. äkillisen myrskyn noustessa jättä,
joutuvat kaikki vepeille nostetut verkot veden varaan.

kuva 28.

Uluista Sirelius kirjoittaa: "Ulut ovat ahdinguita, joitten selko-
met asetetaan yhteen jonoon toinen toisensa jatkoksi. Tavallisin-
min ne tehdään siten, että selkoimia kannallaan työdiin paik-
kaansa kaksi tai kolme haaragäistä puuta, selkoijonoa kehi-
kohta vastaan pannaan rojalleen rinta, jolle muotan povi
nostetaan kuivamaan. Reidet lajetaan selkoimille yksi kum-
mallakin puolen rinta. Muotta ahdingun suoraan venusta jätin,
sillä ulut tehdään joko veden tai aivan siki sielillä." - Tästäkin

kuusi 29.
(2)

on onnellisimmuuden sattuessa mahdollista suuren määrän verkkoja ~~ja~~ joutua veteen (ort. uim. H. T. Siiriluus, Suomen Kansanomaiset Kulluunsa I, s. 180 k. 136 ja s. 183 k. 138).

Tales tehdään tavallisesti veden päälle, harvoin pannalle. Se selvään laadon tapaan, mutta seinät tehdään harvoin, jotta tunti pääsee vapaasti kurottamaan muotta. Nuotta kuone varustetaan usein harvalla permannolla, mutta ei aina. Nuolat sijustetaan jussinankaille, josta on kyöty muotta kuoneen seinien (H. T. Siiriluus, Suomalaisen kalastus II ss. 257-252). Paites muottia säilytetään talvissa usein myös muottareunilla, erillisinä muotta kalajoja, verkkoja jne. (ort. s. 253). Tässä on kotina mahdollisuus miltei tuntiin verkkoja saattaa kymmenekättäin upota samaan jalkaan.

Jos Porin Tuosniemen verkot ovat joutuneet veteen ahdingpunkin tai talvella, niin se edellyttää sitä, että paikalla on ollut kalaurakka. Tällainen uskelitys tuntui uskottavimmalta. Työniemi kalaurakka on taas voinut olla joko välittömästi kiinteään asitukseen liittyvä ja olla siis samalla myöskin kotiranta tai valinnaisen kuroppailtaan liittyvä, jolloin kotiranta on sijainnut jossakin muualla, kauempana. Oli mitenkä oli, joka tapauksessa on melkoisen varmaa, että silloin kurot verkot ovat olleet ahdingpunkin kuroppaan sijustellut on ihmisiä täytyy olla lähillä. On onnellisimmuuden sattuessa he olivat upottaneet muotta veteen uponneet verkot ylös ja pelastaa siten kalliin omaisuutensa. Näin ei ole kuitenkaan tehty. Syyinä tähän on voinut olla se, että ihmisiä ei ole ollut lähellä, jolloin ahdingpunkt tulkittiin tulevat kuroppaan, tai se että paikalla on ollut niin syvä vesi, että verkkoja tai muottia ei ole kyetty saamaan pohjasta ylös. Viimeksi mainittu tapauksessa on paikalla täytyy olla vettä vähintään 5 metriä, mikä merkitsee muuttuneen 15-16 m.

kuusi 30

rantaa - alimpien kothojen korkeus meren pinnasta on nimittäin
 noin 10 metriä. 15 m:n ranta merkitsee maantutkimuskronologiassa
 suhdella noin vuodelta ¹⁵⁰⁰ 200 e. Kr. Täällä लगанuksessa olivat vesien
 esiroomalaiset ja Todenmitoivien yhteydessä edellä mainittuihin
 dantoihin, mikä taas viittais paikalla olleeseen kiinteään
 autilukseen ja koti-rantaan.

Jos taas paikalla on ollut talus ja vakinnainen käsityö-
 mispaikkaan liittyvä kalarenta, niin onnetto muiden sattu-
 sa ihmisten ei ole turvinnut olla tässä tai edes lähellä.
 Talloin on käsitteellensä voimat riittä vähempikin syvyys, esim.
 2 metriä vettä, jolloin laivo ajoittuissa rantalauteenome ahtaus.
 Paikka olisi tässä लगанuksessa saattanut hyvin olla esim.
 Naakkilan Penttilän autilkaiden vakinnainen kalastus ranta-
 na. Toisaalta taas kothojen päällä olevan trikkikerron herralli-
 suus viittanee syvässä vedessä ja siinä ^{väkintäin!} promiikauden lopulle tai
 esiroomalaiseen rantalauteen. Viimeksi muistutua लगанuksessa
 olisi autilus paikalla jälleennut vielä promiikauden jälleenkäin
 melko voimakkaana, sillä verkkojen lisäksi muuttuun murei kulu-
 määrä vettä elinvoimaiseen kalastaja yhdyskuntaan (Etirooma-
 laisiin aikaa ajoittuissa laivoja ^{avialaan aiala} maastamome ei janootta saati kuu-
 tunneta, mutta niitä saattaa laivoja). - Tämän keltuinen tielämyk-
 semme valocia pitäisi laivoja lähellävillä olevien hautojen
 aikaisena, jotka hyvin saattavat olla esiroomalaisella ajalla. Kuu-
 tuksen syntyminen viikse kinnes myöhäisiin ajan kottu, mikä laivo
 voidaan kuorta, rannoin sijoittaa, silloin on ranta ollut suunnilleen
^{14 m:n} 13.5 m:n korkeudella ja vettä laivo kohdalla noin ^{4.0} 3.5 m. Väien
 sillä edellytyksellä, että herrallista maata voi muodostua matlaan
 veteen ja oli ~~iso määrä kulluavouita verkkoja ja muuttuun jätetäin~~
~~kalorantain varhoimatta saattaa laivo olla roomalaisaikainen.~~
 Edellä esitetyssä ^{perustella} ~~sa~~ näytän sillä kuin autilus ^{oli} koke-
 mäenjoen ~~mun seuruilla~~ jälleennut kättöamalta kuuikaudelta
 rantalauteen.

V. Luho

Referat: Porin verkko-lytö.

Sakakuussa v. 1950 löytyi Porin maalaiskunnan Tuors-
niemeltä lähdepuro-nimisen tilan maalta viemäroajaa
kaivettaessa n. 1.2 m syvältä joukko männyn kaarnat tehtyjä
verkon kohoja. Seuraavana heinä, siis v. 1951 muilla ~~tiloilla~~
kijottaja paikalla tarkempia tutkimuksia.

Löytöpaikka sijaitsee Porin kaupungista n. 7.5 km linnun-
tieltä lounaaseen. Paikalla on pieni umpiloakon tapainen
niitä jolta aldas aukko kokemäenjoen laaksoon. - Laakson
avallin kaksi kaivausaluetta: pääkaivaus 4+6 m ja kaivaus
3+4 m. Pääkaivausalueella oli maakerrosjärjestys seuraavainen:
yläosa n. 20 cm turvella, sitten n. 16 cm liijua ja sen alla n. 94 cm
vahva kerrallinen hiikka kerros, missä hiikka- ja savimaiset
kerrokset vuorottelivat. Kerrallisen hiikkakerroksen erästä alen-
na olevasta savesta ohut, pari senttimetriin vahvuinen sora-
kerros.

Ennenmäiset löydökset, männyn kaarna kohojä, ilmestyivät
näkyville 1.05-1.10 m syvyydessä ja oli niitä n. 25 cm pakku-
kerros 1.30 m:n syvyyteen asti. Ne kaivettiin esille neljänä
kerroksena. Kaiken kaikkiaan saatiin Tuorsniemeltä
Suomen kansalliseen museoon 703 kaarna kohoa mukana las-
kelluna myös puolihkkaat, rikkinäiset ja kohojen kappaleet.
Niitä on täysin ehjiä 613 kpl. Tämän lisäksi oli niitä joi-
tunnut jättiläisen yhtiöyksen keräi-
lijöiden halluun ja johonkin
kansalliseen. Noassa niitä
on varovaisen arvion mukaan
vielä tuhattunkin kappaletta,
jotenkin paikalla on ainakin
2000 kaarna kohoa, kaikki
männyn kaarna. - Löydös-
alue on paikalla ainakin 10 m
leveä ja n. 20 m pitempi ja ilmet-

useita löyönriisiä verkkojännököitä. Paiter laaenaakohoja saatiin
jää kaivausalueella talteen myös kolmihaarista siimipöytä,
verkonjälkiä ja solmuja, 1 riokohainen kalansilmä, 3
hyllään luntta, 1 jonkin toisen eläimen luntta, pieniä luntta-
ja punapöytäisiä sekä loppale hyyni ohutta laittaa punpöytä-
kivästä otettiin kaivausalueen pohjalta luntta sekä myrkyllä
kokoista mullusta-luntta, jotta ovat vainneet olla verkko-
painokivinä. Niitä oli kaivausalueen pohjassa enemmänkin,
mutta luntta tämä luntta oli mullustun luntta, niin oli
vainneet rakkaita, mitkä olivat painokivinä, mitkä luntta-
läinetti rora luntta luntta.

Löytöpaikan korkeus myllysestä mereen perinnasta on 165 m,
mistä on helppo laskea, luntta tunneloan reuden maanmaun
nopeus, että löytöpaikka on joutunut luntta vain
v. 300-350 j.ldr. siis roomalaisen rautakauden loppupuolella.
Sama näky myös löytöpaikalla otetun maanmaunrajau-
tune- ja luntta luntta siitejolydiagrammista. Itse verkko-
löytö ajoittun, kieliki asiaan väitettävät reikat huomioon
otteen, luontevimmis runnilleen kristallisen sytyttämien
vaikeille ja siene raman aikainen luntta lähistöllä
olevat lähinnä kai ei roomalaisen rautakauteen
ajoittunut kaularaumiot. Lähistöllä tunneloan myös
pronnikauden kaulara ja amunpaikalla sekä myrkyllä-
kivi kaulara amunpaikalla.

Löytöä sillä luntta luntta
maen joku runn reutunilla
olisi amunla jallunut
kallamalla luntta kaulara
rautakauteen ja niitä
myllysestä. - Löytö reit-
tyy luontevimmis siten
että paikalla on ollut pronn-
man aikana löytöannoin ollut
kaulara.

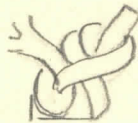
//

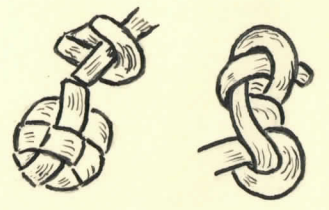
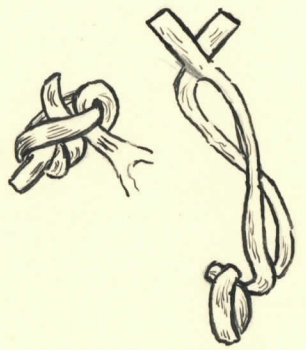
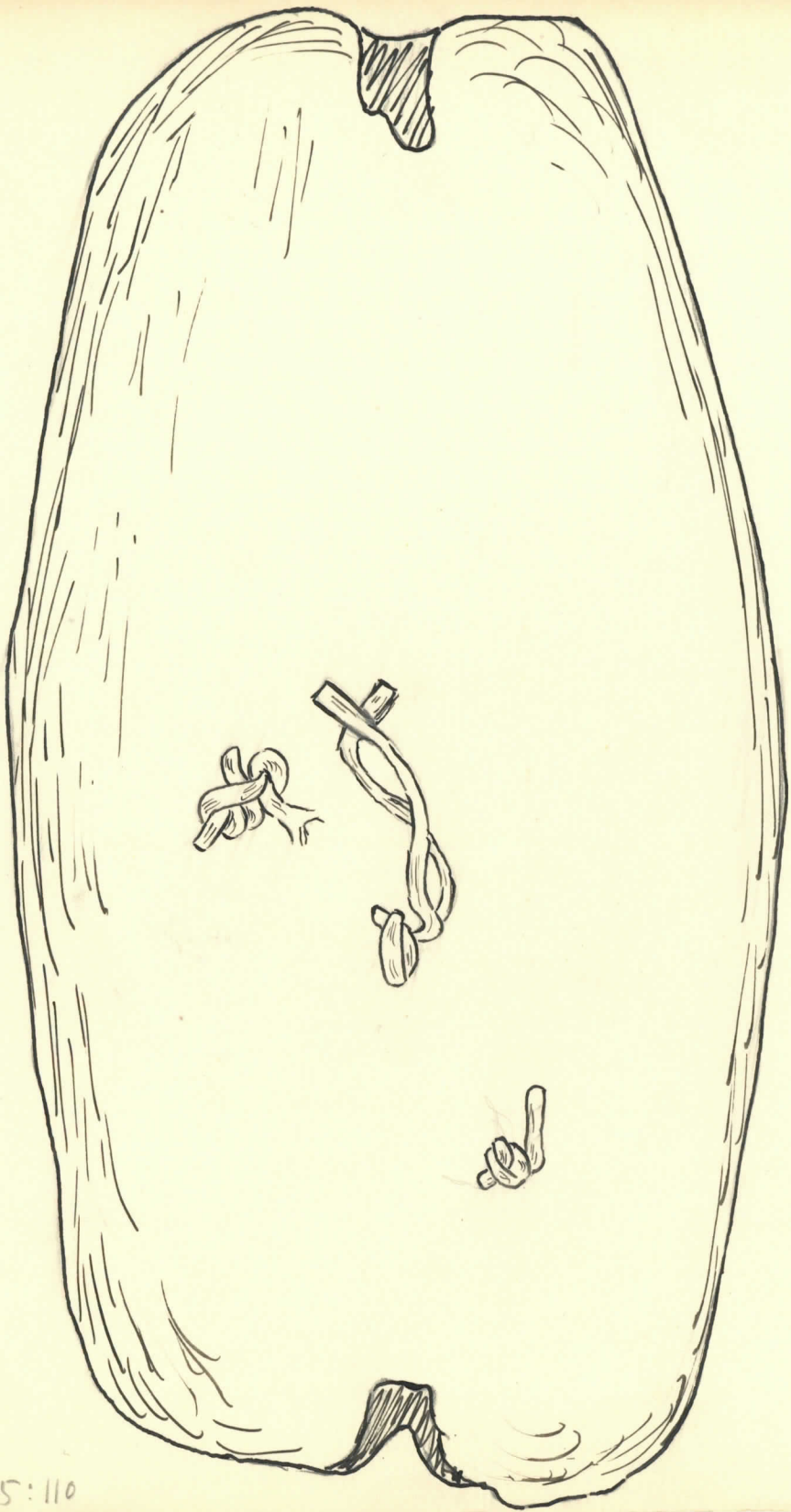

HS-g.

June 24

ylap

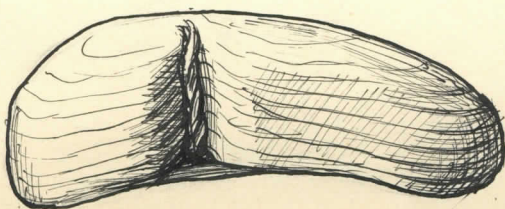

KM 12915:110

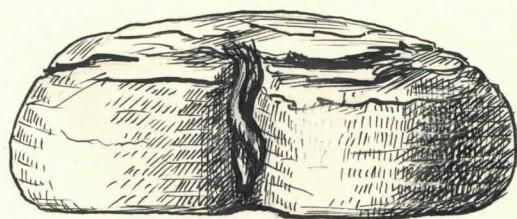
Acum 24

Pori, Tuorsniemi
12915:157

kuusi 24

1/1

Nov 29.

Pari, Tuosonemi. - 12915:43. 1/1.

Pori, Tuorsniemi, Leppäkorpi
1:100

Piirt. V. Luho-s

kp. 102 = 12.29 m ymp.

(Salaaja kp. 7.54 m ymp)

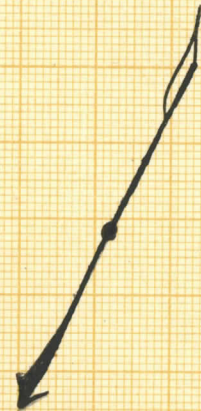
Alue I (593 kaarnakohoa)

	I	II	III
1	186	183	180
2	190	190	187

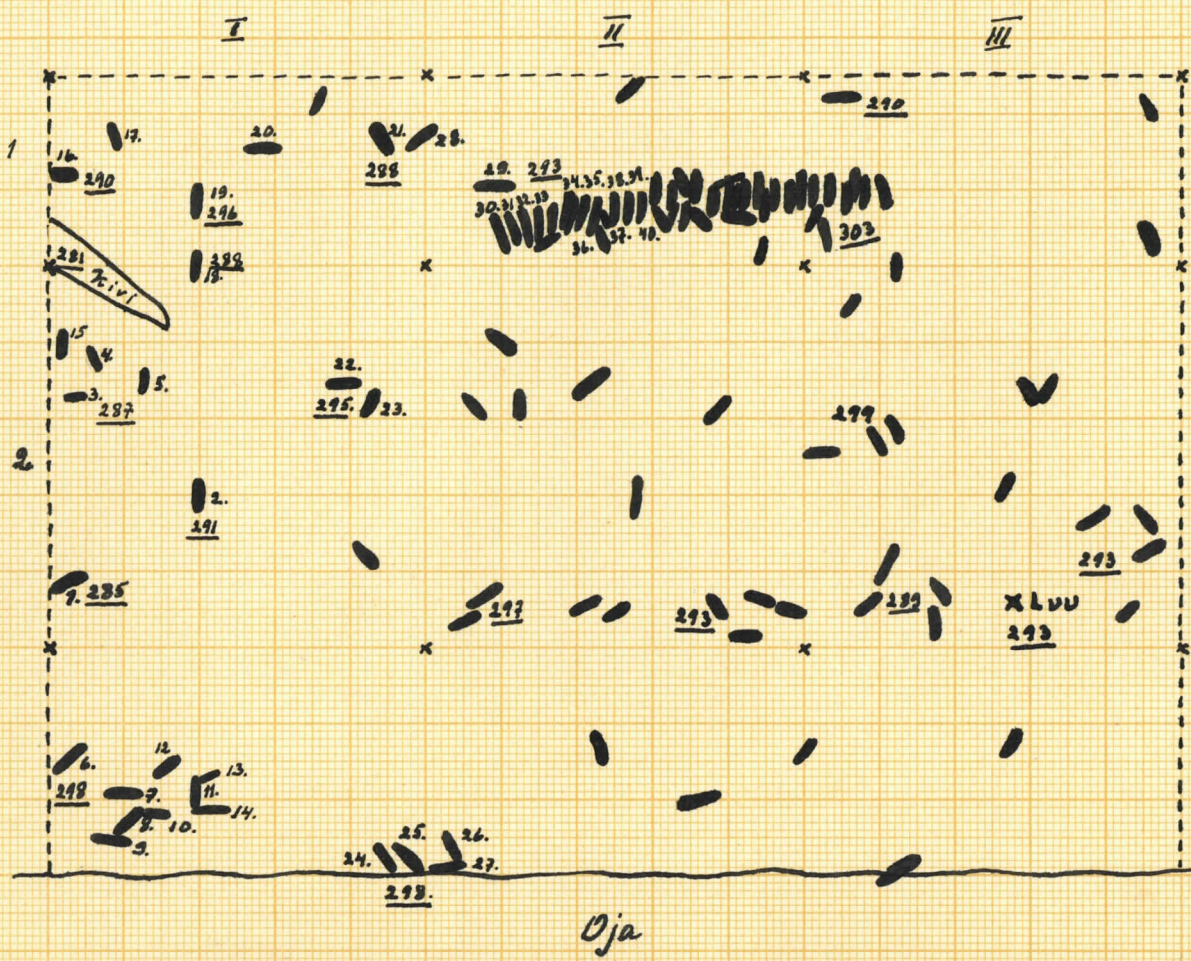
	IV	V
3	190	189
4	190	190

Alue II (22 kaarnakohoa; ei kokonaan keivällä).

Pori, Tuoraniemi
1:40
I kylvökassa (113 kpl.)

2m Piirt. v. Luho-57.

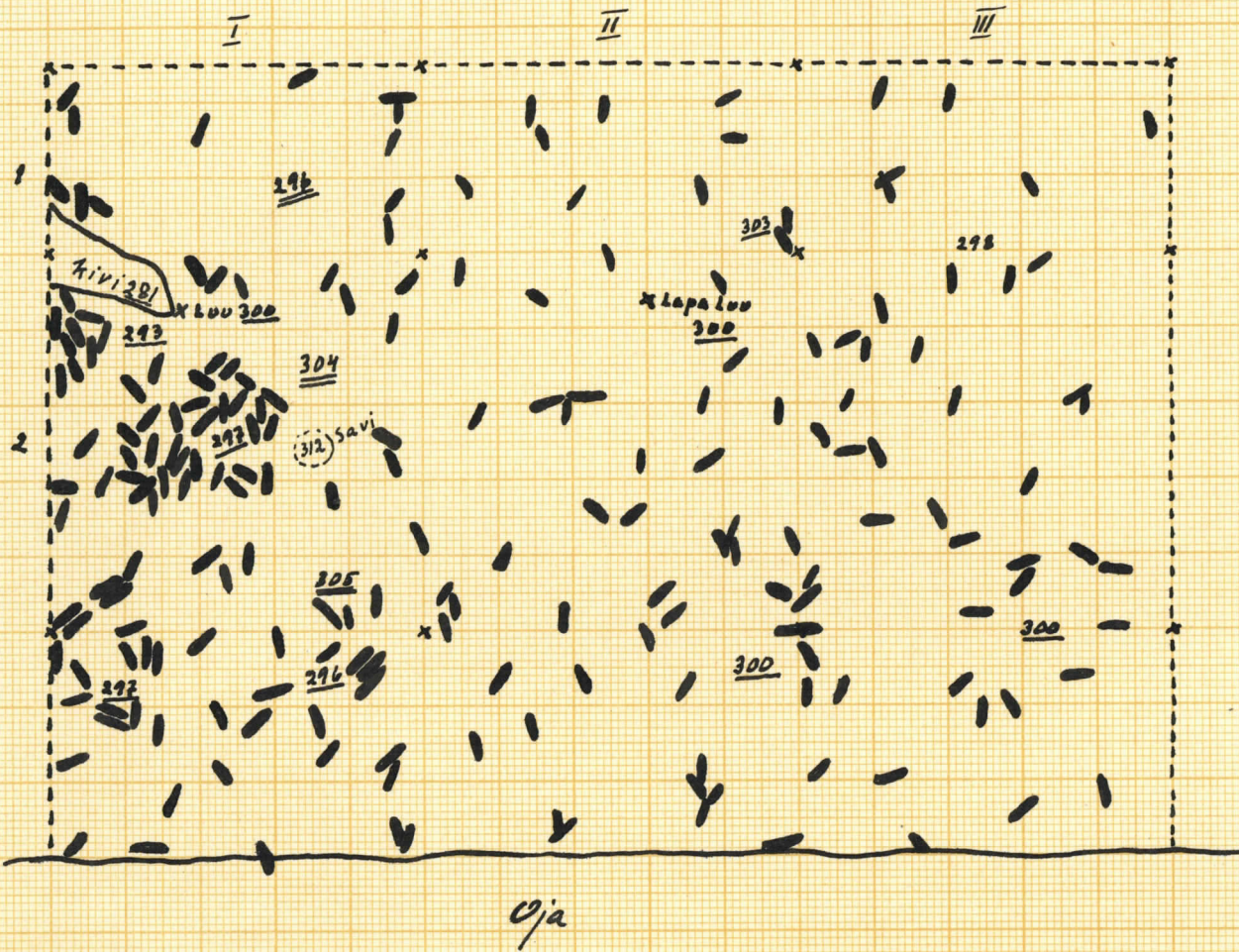
Pori, Tooraniemi

1:40

II löytökenttä

2 m

Pöytä. K. Luha - si.

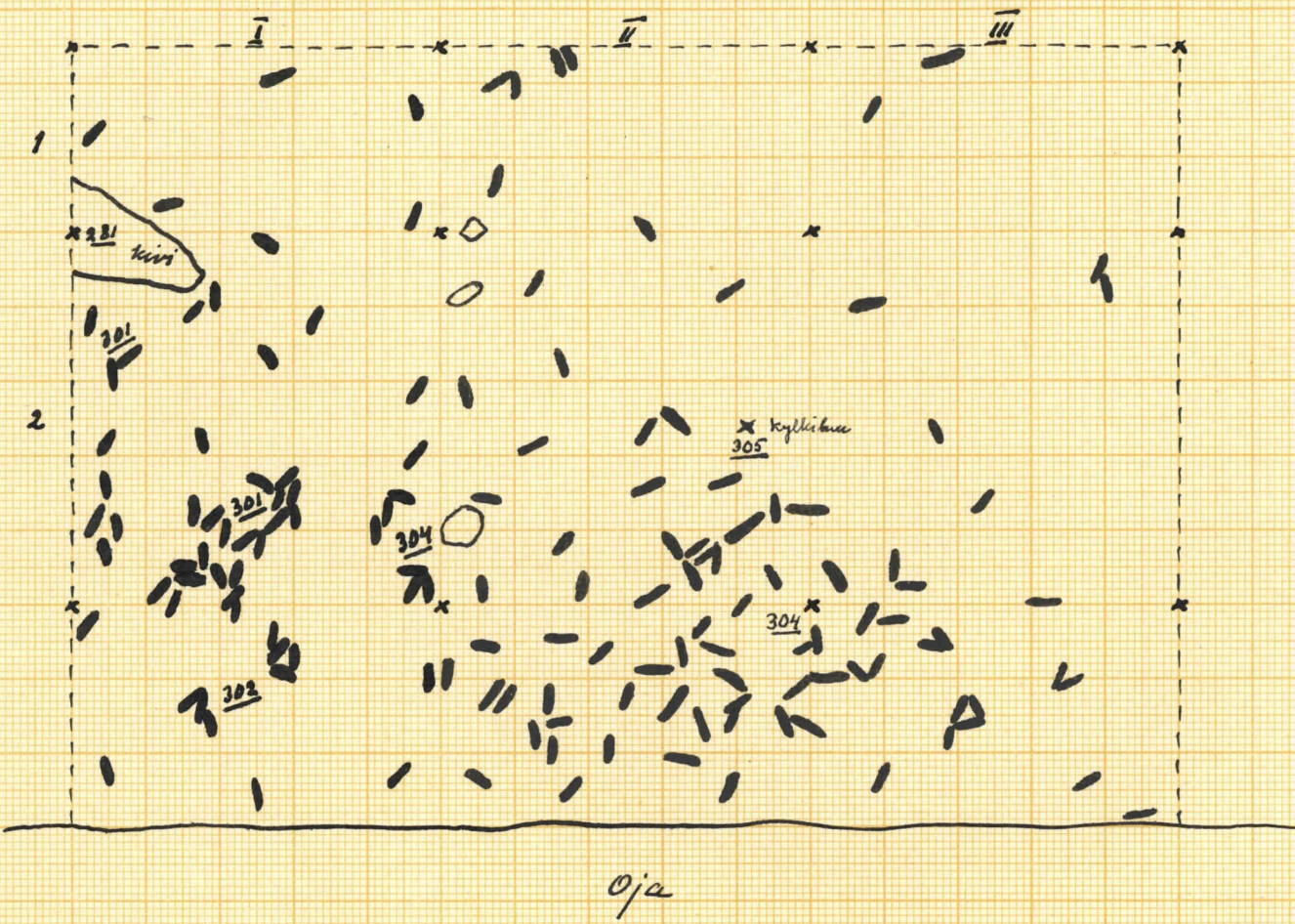

H

Pori, Tuorsniemi
1:40
III kytöalus

2m

PiirT. Kluho-s

4

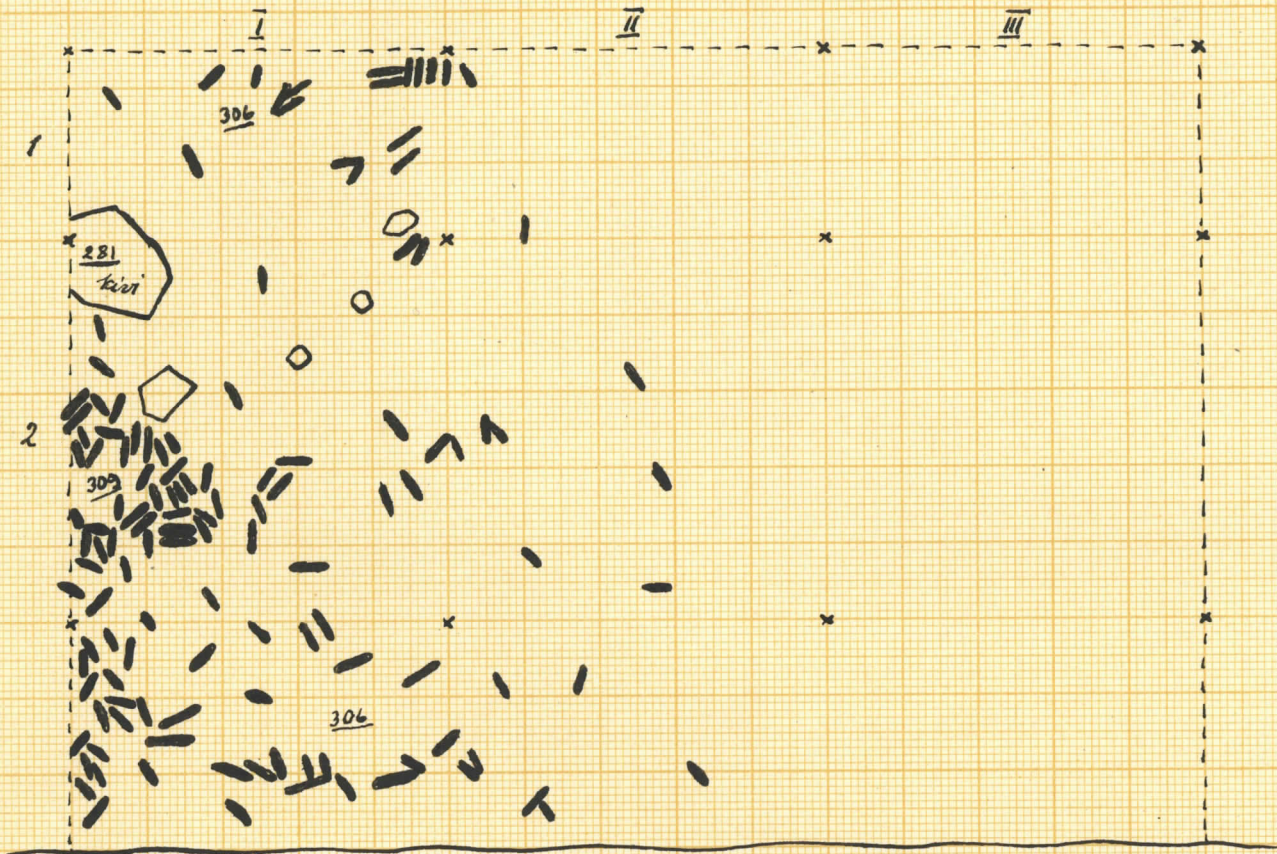
Pori, Tuorsniemi

1:40

IV löylykassat

2m

Piirt. V. Luho.

Porin maalauskanta, Fräsi
 1951. M.S-mo

n. 11 m

C U Zoni

Tur-
vetta

liejua

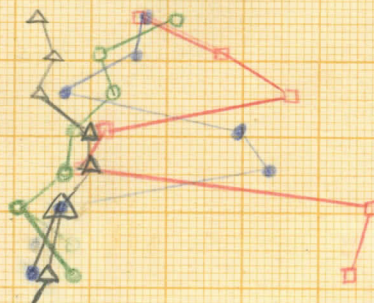
IX

0.5

Hiekkaa

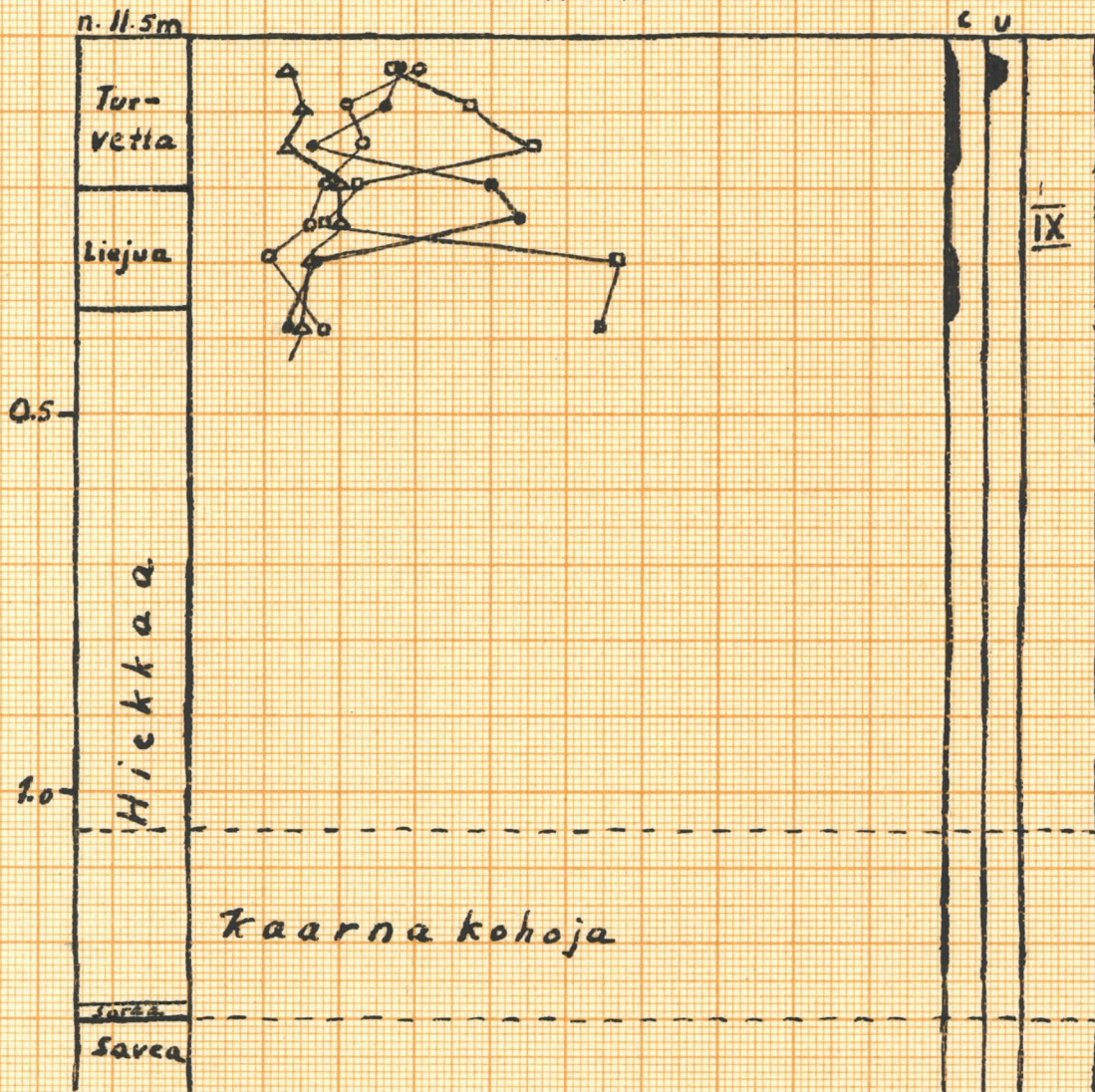
Verkon kohoja

10

Pori, Tuorsniemi

1951 M. S-mo

METSÄTIETEELLINEN TUTKIMUSLAITOS

Metsänhoidon osasto

Helsinki

joulu kuun 7 p:nä 19 51.

No

Kansallismuseo,
Esihistoriallinen osasto.

Lähehtämänne Porin Tuorniemestä löydetyn muinaisen verkonpaulanuran olen tutkinut anatomisesti gummi-arabicumin ja glycerinin seoksella imeytetyistä poikittais- ja pitkittäisleikkauksista. Muutamissa näistä näkyy kuituaineen anatominen rakenne varsin selvänä. Poikkileikkauksissa nähdään ruudukas tai porrasmainen yleisrakenne. "Portaitten sivut" ovat 1-5 tylppysolukerran paksuisia ruskeaksi värjäytyneitä, ^{ydinsäteitä} "puolapuut" puristuksessa vinoon painuneita tai mutkistuneita, niinkään ruskeita tylppysolujen muodostamia solurivejä. "Puolapuiden" välit täyttää väritön paksuseinäinen solukko - ilmeisesti niinisyyitä. Kuituaine on näinollen selvästi puun kuorta.

Pinnan suuntaisessa pitkittäisleikkauksessa nähdään runsaasti sukkulamaisia, 1-5 solukerran vahvuisia ydinsäteitä; niiden korkeus on 0.3-0.5 mm, leveys 0.03-0.1 mm. Lisäksi nähdään siellä täällä isoja leveänsoikeita aukkoja, joissa muutamissa tapauksissa on vielä jäljellä parallelisia poikittaisia tylppysolurivejä. Nämä ovat ilmeisesti primäärysten ydinsäteiden laajenemia kuoren pintaosassa. Ydinsäteiden välit täyttää vaihtelevan muotoinen tylppysolukko, jonka seinämissä on erilaisia huokosia, sekä edellä mainitut niinisyyjänteet.

Vertailu meillä tavattavien puiden kuoriin osoittaa, että kyseessä oleva muinainen verkonpaulakuitu on saatu niinipuun (Tilia) kuoresta.

Näyteessä oleva puun oksa on todennäköisesti pihlajaa.

Kunnioittavasti

Viljo Kujala

(Palautan samalla näytteet)